

WORDLY KNOWLEDGE

ONLINE KONFERENSIYA

https://zenodo.org/record/7578104#.Y9SnqLfowVE

Raxmonova Nilufar Roxatali qizi
Samarqand davlat chet tillar instituti 2- kurs talabasi

O’ZBEK BOLALAR ADABIYOTI NAMOYONDALARI

Annotatsiya: Ushbu maqolada o’zbek bolalar adabiyoti namoyondalari, ularning hayot va ijod yo’llari to’g’risida ma’lumotlar keltirilgan. Ma'lumki, folklorning boy va rang-barang namunalari yozma adabiyotning paydo bo'lishi va rivojlanishining boy manbai hisoblanadi.

Kalit so’zlar: bolalar adabiyoti, pedagogik g’oyalar, o’z-o’zini anglash, she’riyat, bolalar lirikasi, kulgili hikoyalar .

G'afur G'ulom o'zbek sovet shoiri va publitsistidir. O'zbekiston SSR xalq shoiri. Ikkinchi darajali Lenin va Stalin mukofoti laureati. 1946 yildan beri Butunittifoq kommunistik partiyasining a'zosi. Hamza bilan birgalikda yangi o'zbek versifikatsiyasiga asos solgani bilan mashhur.

Gafur G'ulom (O'zb. G'afur G'ulom, G'afur G'ulom; haqiqiy ismi va familiyasi G'afur G'ulomov) (1903 yil 27 aprel [10 may], Toshkent, Sirdaryo viloyati, Rossiya imperiyasi[1] — 1966 yil 10 iyul[1], Toshkent[1]) — o'zbek[2] sovet shoiri va publitsisti. O'zbekiston SSR xalq shoiri (1963). Lenin (1970 — vafotidan

keyin) va ikkinchi darajali Stalin mukofoti (1946) laureati. 1946 yildan beri Butunittifoq kommunistik partiyasi a'zosi. Hamza bilan birgalikda yangi o'zbek versifikatsiyasiga asos solgani bilan mashhur.

G'afur G'ulom 1903 yil 27 aprelda (10 may) Toshkentda tug'ilgan. Uning otasi o'zbek va fors shoirlarining she'rlarini o'qigan, rus tilini bilgan va o'zi she'rlar yozgan. Ularning uyida shoirlar Mukimi, Furqat, asiri, xislat va boshqalar bor edi.

1916 yil kuzidan boshlab Gafur maktabda o'qishni boshladi. Otasi va keyinchalik onasi vafotidan keyin u ko'cha bolasi edi. Men o'nlab kasblarni sinab ko'rdim. Fuqarolar urushi davrida u bolalar uyiga qabul qilindi. U bosmaxonada yozuvchi bo'lib ishlay boshladi va pedagogik kurslarda o'qidi. Toshkent pedagogika institutini tamomlagan. 1919-1927 yillarda u o'qituvchi, maktab direktori, ta'lim xodimlari uyushmasi raisi bo'lib ishlagan, bolalar internatlari va qabul punktlarini tashkil qilgan.

1923 yildan boshlab u o'zining birinchi she'rlarini, shuningdek, insholar va kulgili hikoyalarini nashr eta boshladi. G. G'ulomning etim bolalar haqida hikoya qiluvchi "Feliks bolalari" birinchi she'ri 1923 yilda "maorif va ukituvchi" jurnalida nashr etilgan. G. Gulyamning so'zlariga ko'ra, uning ishiga V. V. Mayakovskiyning ishi kuchli ta'sir ko'rsatgan. A. S. Griboedov, M. yu. Lermontov, V. V. Mayakovskiy, N. Xikmet, Sh.Rustaveli, Nizomiy, Dante, P. Bomarche, U. Shekspir asarlarini o'zbek tiliga tarjima qilgan.

Turg’unboy G’oipov (1904 yilda tug'ilgan).

Mashhur o'zbek hikoyachisi Turg’unboy G’oipov Marg'ilonda tug'ilgan. Kitoblarga bo'lgan muhabbat unga bolaligidan kelgan. Ota-onalar va aka-ukalar savodli odamlar bo'lib, yangi kitobsiz bozordan uyga qaytishmadi. Bolani Navoiy, Fuzuliy va boshqa qalam ustalarining rang-barang bezatilgan asarlari o'ziga jalb qildi. Gaipovlar uyida yangi kitobning paydo bo'lishi alohida voqea bo'ldi.

Turg’unboy G’oipovning otasi Karimjon-aka ertaklarning ajoyib hikoyachisi edi. Uni tinglash uchun ularning uyida nafaqat yosh, balki keksa mahali aholisi ham to'planishdi, ularni hech narsa bilan ajablantirish qiyin bo'lib tuyuldi. Ammo ertaklarni tinglab, ular dunyodagi hamma narsani unutishdi va ertak qahramonlari bilan birgalikda tashvishlanishdi, tashvishlanishdi, xursand bo'lishdi va xafa bo'lishdi.

Bo'lajak yozuvchi onasi bilan amakisiga tez-tez kelib turardi. Ayniqsa, yosh ertakchi kunduz, amakisining qizi "Yoriltosh" ("ochilgan tosh") va "Xurqiz" ("toza qiz") ertaklarining sezgir qalbiga singib ketgan. Kunduz nafaqat yaxshi hikoyachi, balki yumshoq, samimiy ovozga ham ega edi. Turg’unboy qayerda bo'lmasin, u doimo xalq ertaklarini yaxshi biladigan va sevadigan odamlar bilan o'ralgan. U pedagogika kollejining boshqa talabalaridan ko'plab ertaklarni eshitdi. "Ming bir kecha" Sharq ertaklari to'plami, xalq ertaklari, A. S. Pushkin, X. K. Andersen, S. ya.Marshak kabi ertak dunyosining asarlari yosh hikoyachining ishiga katta ta'sir ko'rsatdi.

Turg’unboy G’oipov o'z ertaklari uchun syujetlarni o'zbek xalqi hayotidan oladi. U turli mavzularda ertaklar yaratadi. "...Ehtimol, ertakni hayajonlantirmaydigan, uning eng qadimiy xazinasidan yangi ruhiy kuchlarni jalb qilmaydigan odam yo'q", deydi yozuvchining o'zi. Ertaklar odamlarni bir-biriga yaqinlashtiradi, ularga yaxshilik va adolat kuchiga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi, do'stlikni qadrlashga yordam beradi".

Uzoq bolaligida, Turg’unboy Farg'ona shahrida yashaganida, uning Oybek she'rlariga bo'lgan ishtiyoqi haqida bilib, birinchi she'rlari bilan tanishgan sinfdoshlari G’oipovga "Oybek-ikki"laqabini berishdi. Bola xafa bo'lmadi, aksincha uning laqabi bilan faxrlandi, chunki u taniqli shoir bilan taqqoslandi.

T. G’oipovning asarlari tarbiyaviy va axloqiy ahamiyatga ega. U o'z ijodida folklor obrazlari va motivlaridan mohirona foydalanadi, badiiy adabiyotga alohida o'rin tutadi. U yuzdan ortiq ertaklarning muallifi, hayotimizning eng dolzarb

mavzularida bir necha o'nlab ertak-pyesalar muallifi. Birin-ketin uning bolalar va yoshlar uchun "sirli so'z", "tanbur", "notanish bola", "zamonaviy ertaklar", "ertaklar dunyosida", "Jasur Vali", "kichkina bola uchun katta ish" va boshqa ko'plab kitoblari nashr etildi. Uning pyesalari va ertaklari O'zbekistondagi ko'plab bolalar teatrlari sahnalarida sahnalashtirilgan. Uning " G'anining ajoyib sarguzashtlari "qiziqarli asari mamlakatimizda ota-onalar va bolalar orasida keng ommalashgan.

Yozuvchining qayg'uli va kulgili, dono va sodda ertaklari bizga kamchiliklarga qarshi kurashishda, yaxshilik va adolatni o'rgatishda yordam beradi.

Adabiyotlar:

1. M. Jumaboyev. Bolalar adabiyoti va folklor.- T., O'zbekiston uyushmasi adabiyot jamg'armasi nashriyoti, 2006 yil
2. Oyna. Rossiya yozuvchilari O'zbekiston yozuvchilari haqida. -T., Gafur G'ulom nomidagi adabiyot va san'at nashriyoti, 1981 yil
3. Xudoyberdi Tuxtaboyev. Minglab dunyolarni o'zlashtirdim.// Darakchi, № 14, 04/02/2009.
4. M. Jumaboyev. Bolalar adabiyoti.- T. "O'qituvchi", 1994 Yil.
5. Kadrlar tayyorlash milliy dasturi. T.: "Sharq", 1997 Yil
6. Oliy ta 'lim me' yoriy nazorat to ' plami. T.: "Sharq", 2001 Yil
7. Bar L. B., Ilyin N. D. va boshqalar. badiiy asarni tahlil qilish. - T., O'qituvchi, 1995 Yil
8. Beletskiy A. 19-20 asrlarda rus adabiyotida katta epik shakl taqdiri-M., ma'rifat 1964 yil
9. Braje T. G. epik matnni yaxlit o'rganish. - M., Ta'lim 1964 Yil